

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Vniuersa Theologia Scholastica, Speculatiua, Practica

Ad methodum S. Thomæ, quatuor Tomis comprehensa

Tanner, Adam

Ingolstadii, 1626

VIII. An Pater & Filius se & creaturas diligant Spiritu sancto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72856](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72856)

spirandi, ita vt ex parte virtutis dicat singularitatem; ex parte vero substantiæ confuse ac indeterminate dicat subsistens in illa virtute, cum conditione sufficienti ad spirandum; adeoque personam habentem talem virtutem seu spirationem: qua ratione etiam de Patre & Filio tam simul, quam sigillatim prædicatur. Itarecte hanc rem exposuit inter alios Suarez lib. 10. cap. 7. num. 6. & sumitur ex S. Thoma cit. q. 36. art. 4. Nam in respon. ad 4. ita ait: *Cum dicimus, Pater & Filius sunt vnum principium, hoc quod dico principium, non habet determinatam suppositionem; (nimirum pro vna solum persona determinata) imo confusam, pro duabus personis simul.* Et ibidem respon. ad 6. *Pater & Filius, inquit, sunt idem principium, secundum quod by principium supponit confuse & indistincte pro duabus personis simul.* Quibus verbis prior pars assertionis traditur. Neque enim supponere confuse, vsurpauit S. Thomas more *sophistarum huius temporis*, inquit Torres cit. a. 4. part. 3. comment. sed hoc vult, nomen principij hoc sensu non supponere singulatim pro Patre solum, neque pro Filio solum, sed pro illis duobus simul.

17 Alteram vero assertionis partem indicat S. Thomas ibidem ad 5. cum ait: *Hec propositio etiam est vera: Vnum principium spiritus sancti est Pater, & Filius, quia hoc, quod dico, principium, non supponit pro vna persona tantum, sed indistincte pro duabus: hoc est, indefinite siue pro Patre, siue pro Filio.* Ex quibus efficitur, nomen principij seu spiratoris tam de vtraq; persona Patris ac Filij simul, quam etiam sigillatim de vnaquaque posse prædicari; sed diuerso sensu, vt dictum.

18 Ita in simili etiam diximus supra quaestio. prim. dub. sext. de vocula *DEVS*, quanquam inter *DEVM* & spiratorem hoc est discrimen, quod Spiritus sanctus procedit à Patre & Filio, non formaliter vt sunt vnum in essentia, sic enim etiam procederet à seipso; sed vt sunt duæ personæ distinctæ, habentes tamen eandem virtutem spirandi, cum debita conditione ad spirandum requisita; creaturæ autem procedunt à tribus personis, non vt formaliter sunt personæ distinctæ; procederent enim quamuis per impossibile tantum esset vna persona, vt docent Sanctus Thomas citat. d. 11. & Caietanus citat. quaestio. 36. articulo 4. ex communi, sed vt sunt vnum in essentia, quod indicat etiam S. Thomas cit. q. 36. a. 4. ad 7.

DVBIVM VIII.

An Pater & Filius se, & creaturas diligant Spiritu sancto.

S. Thomas 1. p. q. 37. a. 2.

1 **N**ON est quidem res hæc magni admodum momenti, non solum quia de modo solum loquendi disputatio est; sed etiam quia nec de ipso quidē loquendi modo aliquid vndequa; certum, vel ex Scriptura, vel ex Patribus siue Concilijs decerni potest; cum vti quidem modus ille

loquendi ab ijs nusquam damnatur, ita nec fere etiam discrete approbetur, vel vsurpetur; si vnum vel alterum Patrem excipias, vt dicemus. Quare etsi quidem de hac re non sit admodum pugnantum; quia tamen hæc res admodum inter Doctores ventilatur, & hinc etiam fere pendet resolutio de simili modo loquendi, An Pater sapiat aut dicat verbo, &c. operæ pretium est, paucis explicare quod sentimus.

2 Tres sunt igitur hæc de re Doctorum sententiæ. Prima vniuersim negat, vilo vero sensu proprie dici posse, Patrem & Filium diligere se, vel creaturas Spiritu sancto. Ita Goffredus & Simon Tornacensis apud Capteolum in 1. dist. 32. q. 1. a. 1. Durandus in 1. d. 32. q. 1. Molina hic q. 37. a. 2. & fere Torres ibidem, ac Suarez lib. 11. cap. 3. alijque nonnulli recentiores.

Secunda sententia est, veram quidem esse hanc propositionem, Pater & Filius diligunt se Spiritu sancto, vt quæ apud Augustinum reperitur, vt videbimus: hanc autem falsam, Pater & Filius diligunt creaturas Spiritu sancto; vt quæ apud SS. Patres nusquam reperitur. Ita Scotus in 1. d. 32. q. 2. Argumenta vtriusq; sententiæ inferius referemus & refellemus.

3 Tertia sententia est, vtramque propositionem aliquo proprio sensu veram esse. Ita S. Thomas q. 37. a. 2. & communior Doctorum, vt videbimus. Differunt tamen isti authores. Quidam enim dicunt, eiusmodi locutiones esse veras, si Spiritus sanctus accipiat pro amore essentiali; quod à nonnullis Alens tributur, sed immerito, vt notauit Vasquez disp. 151. cap. 1. Communis, & vera sententia docet, esse veras, si diligere notionaliter, ipseque Spiritus sanctus proprie pro tertia persona accipiat.

4 Assertio I. Propositio illa, Pater & Filius diligunt se Spiritu sancto, aliquo vero ac proprio sensu vera, & admitenda videtur; non absolute neganda. Ita S. Thomas cit. q. 37. a. 2. Caietanus & plerique Thomistæ recentiores ibidem, Bonaventura in 1. d. 32. a. 1. q. 1. & 2. Scotus cit. q. 2. Capteolus q. 1. a. 1. Gabriel q. 2. a. 2. Marsilius in 1. q. 14. a. 4. Gregorius de Valentia q. 11. pun. 2. Vasquez disp. 151. c. 2. adeoque plerique Scholastici veteres & recentiores, vt agnoscit etiam Suarez l. c.

5 Probatur potissimum ex Augustino lib. 6. de Trinit. cap. 5. qui ita locutus videtur, cum ait: *Spiritus sanctus est, quo genitus à generante diligitur, genitoremque suum diligit.* Et quamuis exponi hæc locutio possit, in sensu identico & quasi materiali, vt sensus sit, Spiritus sanctus est id (nimirum essentia) quo genitus à generante diligitur, &c. vt etiam exponit Suarez loc. citat. quia tamen S. Augustinus voculam *id* non vsurpauit, & prædicatū alioqui sensum formalem reddit, rectius etiā formali sensu accipitur.

6 Accedit quod ita etiam expresse loquitur Hugo Victorinus in epist. ad Bernardum: *si recte inquit, diceret amare amore, qui à te procedit, cur non Pater & Filius dicantur amare amore, qui ab ipsis procedit?* Sed hoc argumentum sane non conuincit; quia nos etiā recte dicimur intelligere & sapere verbo à nobis producto, sed non Pater verbo à se

producto,

producto, ut dictum dub. 2. Addit rursus idem auctor: *Si spiritus sanctus esset amor cordis tui & Patris & Filij, quis queso posset negare, spiritus sancto, hoc est, amore tuo te diligere?* Idem significat Hieronymus in psal. 17. ubi ait: *Spiritus sanctus nec Pater, nec Filius, sed Dilectio, quam habet Pater in Filio, & Filius in Patre* Et Bernardus lib. de amore Dei, *Amas te, inquit, amabilis Domine, cum à Patre & Filio procedis spiritus sanctus, Amor Patris ad Filium, & Filij ad Patrem, & tantus Amor ut fraternitas.* Quanquam posteriores duo diferte eam locutionem non habeant, ut patet. Ratio exponetur assert. 3. & resp. ad 3.

7 Assertio II. Propositio dicta non est vera proprio sensu, si diligere sumatur essentialiter. Ita S. Thomas cit. a. 2. & citati omnes pro assertione 1. Ratio est. Quia vel Spiritus sanctus accipitur pro tertiam personam Deitatis, aut late pro amore essentiali ac communi omnibus personis: si posteriori modo, iam hoc ipso improprie accipitur; quia Amor essentialis proprie & absolute non dicitur Spiritus sanctus. Si autem priori modo accipitur, tum proprie loquendo falsa est; quia spiritus sanctus cum sit persona realiter distincta à Patre & Filio, non potest esse ratio formalis, seu principium aut medium Quo diligendi Patri & Filio; alioquin Pater & Filius haberent suum amorem à spiritu sancto, ab eoque in amando penderent, ut in simili de cognitione Patris diximus supra dub. 2. Vnde confirmatur assertio. Quia si propositio illa hoc sensu vera esset, tunc etiam vera esset propositio illa, Pater sapit, aut est sapiens sapientia genita: quia eodem modo habet se sapientia genita ad notitiam siue cognitionem essentialem Patris, sicut spiritus sanctus ad amorem seu dilectionem essentialem Patris & Filij: at verò propositio illa verè & proprie loquendo est falsa, ut ibidem dictum: Ergo etiam hæc, de qua loquimur, in sensu explicato falsa aut impropria est.

8 His accedit Augustinus lib. 15. de Trinit. cap. 7. qui hoc sensu dixit: *Quis audeat dicere, Patrem nec se, nec Filium, nec Spiritum sanctum diligere, nisi per spiritum sanctum?*

Assertio III. Si verò diligere accipiatur notionaliter, tum propositio illa, Pater & Filius diligunt se spiritu sancto, vera & propria est. Ita S. Thomas, omnesque citati pro assert. 1. Probat tum adductis testimonijs pro prima assertione, qua cum, ut aliquo proprio sensu pro veris admittantur, consentaneum sit rationi, ut dictum, nec tamen alio sensu defendi possint, ut dictum assert. 2. consequens est, ea posteriori hoc sensu vera esse.

9 Et confirmatur ex simili. Quia propositio hæc vera est; Pater dicit se & creaturas verbo, ut superius dub. 2. ex Augustino & communi diximus: Ergo etiam diligit se (adeoque & Filium) spiritu sancto. Consequentia probatur. Quia sicut dicere est verbum notionale significans intelligendo producere: ita diligere non solum essentialiter, sed etiam notionaliter accipitur, pro diligendo producere; ad quam dilectionem etiam eodem modo se habet spiritus sanctus, sicut

se habet verbum seu Filius ad dicere. Quo fit, ut quemadmodum dicere duplicem habet respectum, nimirum tum ad obiectum cognitum; tum ad terminum intellectionis, qui est verbum; ita etiam diligere duplicem eiusmodi respectum habeat, tum ad obiectum amatum, tum ad terminum amore productum, qui est Spiritus sanctus.

10 Rationem utriusque propositionis assignat S. Thomas cit. a. 2. in corp. & ad 2. Quia verbum significans actionem cum ordine ad definitum terminum, qui nimirum, ut loquitur S. Thomas: *in intellectu actionis includitur*, potest denominare agens, seu tribui principio agenti, non solum cum reflexione actionis, per modum quasi formæ denominantis ipsam agens; sicut dicimus, ignem calefacere calefactione; arborem florere floritione, & in presenti materia, Patrem dicere dictione; spirare spiratione &c. Sed etiam cum replicatione ipsius effectus seu termini in casu auferendi: sicut dicimus, ignem calefacere lignum calore producto, aut arborem florere floribus: Secus si non significetur ordo ad definitum terminum; tunc enim non potest principium actionis denominari ab effectu, casu ablativo, sed solum ab actione. *Nec enim dicimus*, inquit S. Thomas ad 2. *quod arbor producat florem flore, sed productione floris.* Cum igitur diligere, uti & dicere, dicat respectum ad definitum terminum, Amoris nimirum, aut verbi, ideò rectè dicitur, Pater diligit Filium spiritu sancto, tanquam personam procedente, & ipsa dilectione, tanquam actu notionali: sicut rectè etiam dicitur: Pater dicit Verbo, tanquam persona procedente, & dicit dictione, tanquam actu notionali.

11 Impugnant hanc rationem cum Scoto & Durando locis citatis, Torres cit. a. 2. & Vasquez disp. 151. cap. 2. & 3. qui proinde cum Scoto aliam assignat; nimirum, quod cum duo sine genera verborum significantium actionem; aliqua enim significant actionem solum cum respectu ad terminum productum, ut in proposito generare, spirare; alia verò cum duplici ordine & respectu, altero ad terminum productum, altero ad rem aliam per modum obiecti vel subiecti se habentem, ut calefacere, dealbare: & in presenti materia, dicere, diligere; verba prioris generis, non admittunt denominationem à termino producto, in casu effectivo, seu ablativo: & ideo non dicimus, Pater generat filio, nec spirat spiritu sancto; necesse enim foret, actionem significari, cum respectu ad aliquid aliud, quam ad terminum productum; ut sit sensus, Pater generat filio se, aut aliquid aliud; cum tamen nihil eiusmodi in hoc proposito reperitur. At vero in verbis posterioris generis optime fieri potest denominatio à termino producto, in casu effectivo; ut ignem calefacere lignum calore in eodem ligno producto; Petrum dealbare parietem albedine in eo producta; Patrem dicere se vel creaturas verbo à se producto; item diligere se & Filium spiritu sancto, accipiendo diligere notionaliter pro productione Amoris; Sic enim tam dicere, quam diligere respectum habet non solum ad

terminum productum, sed etiam ad rem cognitam vel amatam: non autem recte dicitur Pater generare Filio, aut spirare spiritu sancto, ut docet etiam Sanctus Thomas citat. artic. 2. Quæ rationes tam Sancti Thomæ, quam Scoti quantum momenti habeant, dicetur resp. ad 3.

12 **Assertio IV.** Eodem sensu verè etiam ac proprie dicitur, Pater & Filius diligunt nos, siue creaturas Spiritu sancto. Ita expresse etiam S. Thomas citat. quæst. 37. artic. 2. & alij citati pro assertione secundâ, excepto Scoto, loco cit. Probatur. Tum quia utrobique eadem est ratio; siquidem dilectio, quâ producitur Spiritus sanctus, etiam respicit creaturas, velut obiectum. Tum quia in simili recte dicitur, Pater dicere se, & creaturas verbo, ut dictum citato dubio 2. Nec refert, quod creaturæ non sunt obiectum primarium dilectionis notionalis, quodque secundum esse actualis existentia non necessario diligantur à Deo; satis est enim, quod eo dilectionis actu reipsa diligantur: præterquam quod Spiritus sanctus etiam procedit ex amore necessario creaturarum secundum esse possibile, ut dictum; quem amorem etiam agnoscit ipse. Scotus alibi, ut notavit Vasquez disputat. 152. cap. 1.

Ceterum contra assertionem 1. 3. & 4. obijcitur primo. Non recte dicitur Pater sapit, aut intelligit verbo; aut sapiens est sapientiæ genitâ ut fateretur etiam S. Thomas cit. a. 2. Ergo nec Pater diligit Spiritu sancto, &c.

13 **Respondeo** cum eodem Sancto Thomâ ibidem ad 1. discrimen esse inter diligere & intelligere; hoc enim essentialiter solum dicitur, consueto Theologorum loquendi usu, sicut & sapere, & sapientem esse. Diligere verò ob defectum priorum vocabulorum, pertinentium ad processionem per voluntatem, & notionaliter & essentialiter accipitur, ut omnes fatentur: tametsi Vasquez disputat. 151. numero 22. existimet, etiam intelligere, & sapere, posse accipi notionaliter; quod supra dubio 2. improbauimus.

14 **Secundo obijcitur.** Diligere est denominatio intrinseca; Spiritus sanctus autem est aliquid extra Patrem & Filium; cum supposito ab iisdem distinguatur: Ergo non potest dici Pater diligit Spiritu sancto, tanquam formâ; cum res extrinseca non possit se habere per modum formæ denominantis respectu denominationis intrinseca.

Respondeo, diligere notionale partim esse denominationem intrinsecam, quatenus denominatio sumitur ab ipsomet actu amoris, qui est productio Spiritus sancti; partim esse denominationem quasi extrinsecam; quatenus denominatio sumitur à termino producto, qui est Spiritus sanctus: est enim ex hac parte similis ei denominationi, quâ agens denominatur à termino extra agentem constituto. Quare etiam res extrinseca non est forma denominans denominationis intrinseca formaliter, quâ intrinseca est: sed potius denominationis alicuius, quæ

simul etiam extrinseca est, quatenus est talis, ut pluribus dicetur ad 3.

15 **Tertio obijcitur.** Non recte dici potest, Aedificator aedificat aedificio; nec etiam: Pater gignit seu generat verbo: nec, Pater & Filius spirant Spiritu sancto; ut de postremis duabus propositionibus fateretur etiam sanctus Thomas citat. quæst. 37. artic. 2. ad 2. & tamen verba hæc significant actionem includentem respectum ad certum & determinatum terminum; nimirum, generare ad Filium; & spirare ad Spiritum sanctum. Ergo nec ratio sancti Thomæ allata assertionem 3. quicquam concludit; nec adeo defendi possunt illæ propositiones, Pater dicit verbo, aut diligit Spiritu sancto. Nec satisfacit responsio Sancti Thomæ ibidem; qui ad hoc argumentum obiectum plus non responderet, quam spirare vel generare importare actum notionalem tantum: *Vide non possumus*, inquit, dicere, quod Pater spiret Spiritu sancto, aut generet Filio. Quid enim hoc refert, si alioqui nihil desit, quod ad modum eiusmodi loquendi ipsemet sanctus Thomas requirit: cum præsertim etiam dicere, & diligere, si addatur Verbo, vel Spiritu sancto, notionaliter tantum accipiantur, non essentialiter, ut dictum.

16 **Ob hanc causam Vasquez cum Scoto loco cit. reiecit rationem sancti Thomæ, quam pro assertionem tertia retulimus, aliam assignant:** qua utcumque defendere sibi videntur propositiones illas in assertionem positas; Pater dicit Verbo, aut diligit Spiritu sancto, veras & proprias esse, non autem illas quæ obijciuntur; ut superius assertionem 3. dictum.

Sed reuera difficultas non est omnino sublata. Primum, quia etsi verba habentia duplicem eiusmodi respectum, tum ad terminum productum, tum ad subiectum, vel obiectum, admittant, eiusmodi denominationem in casu ablativo, à termino producto; id tamen non fit, quando alioqui terminum productum respiciunt, sibi que copulant in casu accusatiuo: nisi hic ipse terminus habeat se velut medium, quo producatur ulterior terminus, qui cum verbo casu accusandi constituitur. V. G. rectè dicimus, Ignis calefacit, aut comburit lignum calore in ligno producto; quia calefacere & comburere non respicit calorè nec cum eo constituitur in casu accusatiuo; non enim ignis calefacit aut comburit calorè, sed lignum, &c. Rectè etiam dicimus, Ignis producit ignem calore in ligno producto; quia tametsi alias calor etiam in casu accusandi per modum termini constituitur cum verbo producere, hic tamen solum cum eo coniungitur velut medium ad ulteriorem terminum producendum, qui est ignis. At vero è contrario non rectè dicemus, Ignis producit in ligno calorem igne producto; quia ignis productus non habet se velut medium ad producendum calorè; sicut etiam ob eandem causam non rectè dicemus, Ignis producit ignem, aut comburit lignum cinere; quantumuis terminus productus per combustionem sit cinis. Cum ergo in præfenti, vocula *Dicere* respiciat alioqui Verbum productum in casu accusandi; nec Verbum habeat se per modum principij aut medij, quo Pater dicit

se in-

seu intelligit se vel creaturas, sed potius è contrario dictio seu intellectio creaturarum habeat se, tanquam via, & quasi medium ad verbum productum veluti terminum, nondum satis apparet, quo sensu, aut qua ratione ea propositio defendi possit, Pater dicit se, aut creaturas Verbo.

17 Deinde si propterea falsæ sunt illæ propositiones, Pater generat Verbo, seu Filio; aut spirat Spiritu sancto; quia hac ratione significaretur, simul etiam aliquid aliud generari, aut spirari, quam Filium aut Spiritum sanctum, vt dicebat Vasquez; tum sequitur, etiam hac propositione, Pater dicit se vel creaturas verbo, pari ratione significari, aliquid aliud dictione produci, quam Verbum, aut Filium. Quia vocula, *Dicere*, in ea propositione, non significat solum intelligere, sed intelligendo producere, accipitur enim notionaliter, non essentialiter vt dictum; perinde est ergo, ac si dicitur, Pater intelligendo se vel creaturas naturali generatione producit Verbo, seu quod idem est, intelligit se vel creaturas naturali generatione producens Verbo: vbi quia Verbum producens non regit accusatiuum se vel creaturas, sequitur, vt aliquid aliud sibi deponat, quod veluti terminum productum accusatiuo casu respiciat, cuiusmodi tamen in proposito nihil reperitur: ac proinde si dici non potest, Pater generat Filio, aut spirat Spiritu sancto; dici etiam non poterit, Naturali generatione Pater producit Verbo: nec consequenter etiam, Pater dicit Verbo, se vel creaturas.

18 Ob has causas, dicere aliquis posset, eius propositionis, Pater dicit se & creaturas Verbo, sensum non esse, nec quod Pater Verbo intelligat creaturas, nec quod producat Verbum intelligendo creaturas, sed hunc; Pater se & creaturas exprimit intelligibiliter Verbo à se producto, hoc ipso, quod Verbum velut imago Patrem, & velut exemplar creaturas representat; quo sensu cum Verbum productum habeat se per modum quasi causæ formalis, respectu eius expressionis, rectè casu ablatiuo coniungi cum verbo exprimere, ac proinde etiam cum dicere. Sed esto hac ratione defendi posset illa propositio, Pater dicit se & creaturas Verbo; non apparet tamen, qua ratione defendatur illa propositio, Pater diligit se & creaturas Spiritu sancto; cum amoris non sit exprimere res amatas, nec vlla alia similis assignari possit significatio verbi diligere, cum qua Spiritus sanctus comparari possit per modum causæ quasi formalis. Quare secundum hanc responsionem, consequenter dicendum foret, veram quidem & probam esse illam propositionem, *Pater dicit se & creaturas Verbo*, idque etiam ex mente Augustini, & aliorum Patrum, qui ad prædictum sensum locuti videri possunt; non vero hanc, *Pater diligit se vel creaturas Spiritu sancto*; quæ idcirco fortassis etiam apud Sanctos Patres in formalibus his terminis vix reperitur.

19 Verum vt à doctrina Sancti Thomæ, & communi Theologorum, quam superioribus assertionibus proposuimus, non recedamus, dicen-

dum existimo, Verbum *Dico*, tum ex sua impositione, tum communi vsu loquendi Doctorem, præterquam quod ordinem habet ad certum obiectum, cum quo accusandi casu constructur; simul hoc habere proprium, quod non solum terminum productum respiciat, sed simul etiam respectu eiusdem termini vim habeat tum verbi actiui & transitivi, tum etiam neutri seu intransitivi: atque ita cum eo vtrovis modo, tum casu accusatiuo, tum ablatiuo constructi possit; vt nimirum quemadmodum rectè dicimus, Petrus loquitur Verbum, & loquitur verbo, ita etiam rectè dicamus, Pater æternus dicit verbum, hoc est, producit verbum; & dicit verbo; hoc est, verbo est dicens, siue, vt ita dicam, Dictor. Sicut dicere possemus, Cicero suis orationibus, quas perorauit, est Orator; aut Virgilius sua Æneide est Poëta; aut Appelles sua illa pictura Veneris est pictor, &c. Idem ferè dicendum est de verbo Diligere, prout secundum vsitatum loquendi morem Theologorum, in hac materia refertur ad terminum productum: cuius tamen hoc etiam insuper proprium est, quod terminus ille magis proprie cum illo constructur casu ablatiuo, quam accusatiuo. Valdè enim insolenter diceremus, Diligo amorem, hoc est, produco amorem: sed bene, diligo producto amore; non tantum si diligo pro qualitate in facto esse, sed etiam si pro actione amandi accipiat; vt sensus sit: Operator sum actionis amandi, siue Exerceo actionem amandi, producto tali amore.

20 Cum quibus loquendi modis conueniunt illæ locutiones, quibus dicitur; arbor florere floribus; dealbari paries albedine; item calefieri lignum calore producto; aut enim hæc verba nullo modo sunt actiua, (quod, de *Floreo* videtur verius) aut si sunt, certè tamen respectu termini producti, more loquendi Grammaticorum, non sunt actiua; quia cum eo non constructur verbo accusatiuo, sed ablatiuo; atque ita respectu eius termini naturam quodammodo verborum neutrorum seu intransitiuorum induunt. Hinc vero etiam sumitur ratio, quare non rectè dici possit; *Pater generat verbo, aut spirat Spiritu sancto*; quia nimirum hæc verba respectu termini producti, nullo modo intransitiua sunt, sed merè actiua; quod forte dicere voluit Sanctus Thomas supra, quando dixit, *importare tantum actum notionalem*. Secus est, si quis dicat, Pater Genitor est Verbo; Pater Spirator est Spiritu sancto, hæc enim propositiones consequenter non videntur rejiciendæ.

21 Ex quibus etiam iudicium fieri potest, de illa propositione, *Spiritus sanctus diligit se seipso*. Breuiter enim dicendum est cum Sancto Thoma in 1. dist. trigesima tertia, quæstione prima, articulo secundo ad ult. & Marsilio in 1. quæstione trigesima quinta, articulo primo, eam propositionem falsam esse, si diligere notionaliter accipiat; quia Spiritus sanctus notionaliter non diligit se; hoc ipso, quod seipsum non producit: vera autem erit, si diligere accipiat essentialiter, non quidem vt vocula seipso denotet principium Quo,

sed principium Quod, identificatum cum principio Quo; eo modo, quo dicere solemus, Petrus seipso trahit nauem, ut bene etiam Vasquez disp. 151. c. 5. quicquid nonnulli Thomistæ eam propositionem absolutè falsam existimauerint.

DVBIVM IX.

De missione diuinarum personarum: an scilicet, quæ, à quibus, ad quid, & quando diuina persona mittantur.

S. Thom. 1. p. q. 43. aa. 8.

1 **N**on est sermo de missione, qua Deus nonnunquam creaturas aliquas præcipuè intelligentes, (aut etiam ipsum Christum Dominum secundum humanitatem) ad certum quendam effectum solet mittere & destinare; sed de missione, qua ex ipsis diuinis personis, ut in natura diuina subsistentibus, vna ab alia mittitur: quam rem sequentibus assertionibus cum S. Thoma loc. cit. commodè hoc loco explicamus; quandoquidem hæc missio per modum proprii & notionalis prædicati certas etiam tantummodo personas concernit.

2 **A**ssertio I. Mittere ac mitti conuenit diuinis personis. Ita S. Thomas cit. q. 43. art. 1. & Theologi omnes cum Magistro in 1. d. 15. & est de fide. Patet manifestè ex Scripturis assert. 4. inferius citandis. Ratio patebit ex assert. sequenti.

3 **A**ssertio II. Missio hæc non est secundum imperium; nec secundum consilium; vel preces, aut nudam voluntatem mittentis; nec omnino secundum processionem localem; sed secundum substantialem originem vnius personæ diuinæ ab alia. Ita S. Thomas ibidem ex communi, vbi cum dixisset, nomine missionis significari habitudinem missi tum ad mittentem, tum ad terminum ad quem mittitur, subiungit; *Per hoc autem, quod aliquis mittitur, ostenditur processio missi à mittente; vel secundum imperium, sicut Dominus mittit seruum, vel secundum consilium, ut si consiliarius mittere dicatur regem ad bellandum; vel secundum originem, ut si dicatur, quod flos emittitur ab arbore, &c.* Et denique concludit, missionem diuinæ personæ non conuenire, nisi secundum quod importat ex vna parte processionem originis à mittente.

4 **R**atio est manifesta. Quia mitti per imperium solum conuenit inferiori, respectu superioris: mitti per consilium ei solum, qui erroris & directionis est capax; quia imperans est maior, & consiliarius est sapientior, inquit S. Thomas ad 1. mitti per preces solum est eius, qui non est in plena potestate mittentis; mitti denique per nudam voluntatem non conuenit, nisi ei, qui ex vi alienæ voluntatis, absque naturali dependentia siue subordinatione facit aliquid; è quibus nihil diuinæ personæ per respectum ad alteram mittentem conuenire potest; non solum quia omnes inter se æquales sunt, sed etiam quia vna persona ex vi alterius facere, quicquam alia ratione non potest, nisi quatenus

vna accepit esse & operari ab alia, quod fit per processionem æternam. Denique nulli personæ diuinæ conuenit moueri localiter; ea enim sicut non incipit esse, vbi prius non fuerat: ita nec desinit esse, vbi fuerat, ut rectè S. Thomas ibid. ad 2.

5 **A**ssertio III. Duo ergo requiruntur ad hoc, ut vna persona diuina mittatur ab alia; primum, ut persona missa à mittente procedat; alterum, ut ex vi personæ mittentis, nouo modo alicubi esse vel operari incipiat. Ita S. Thomas cit. a. 1. Durandus in 1. d. 15. q. 3. alijque Theologi, speciatim Gregorius de Valentia q. 17. punct. 1. Molina, & Thomistæ recentiores cõmuniter cit. q. 43. n. 1. Vasquez disp. 170. c. 2. Suarez lib. 12. c. 1. 2. & 3. Nec dissentit Caietanus cit. q. 43. a. 1. & Ferrariensis 4. cont. gent. c. 23. qui docent, missionem propriè significare æternam processionem, connotato nouo modo existendi in creatura; tamen addant, missionem latiori significatione & improprie accipi posse, pro sola manifestatione temporalis.

6 **Q**uanquam sanè olim quidam aliter hæc de re doecerunt. Primo enim fuerunt, qui solam originem, seu processionem personæ missæ ab alia, nomine missionis significari existimantes, dixerunt personam vnã ab alia ab æterno mitti. Ita refert Magister in 1. d. 15. sed manifestè refelluntur ijs Scripturæ testimonijs, quibus eam missionem fieri in tempore probabimus assertione 7. Deinde fuerunt alij, qui dixerunt, missionem nihil aliud esse, quam operationem alicuius temporalis effectus, per quem aliqua persona fiat manifesta; quare etiam mitti vnã personam dixerunt tum à se, tum ab alia quacunq; etiam si ab ea non procedat, saltem si alioqui à quacunq; persona procedat. Ita Magister in 1. d. 15. Bonaventura d. 15. part. 1. quæst. 2. & 4. Sanctus Thomas olim in 1. d. 15. quæst. 3. art. 1. Scotus d. 14. q. 1. Gabriel q. 1. Marfilus in 1. q. 18. a. 1. 2. 3. & 4.

7 **S**ed probatur assertio, autoritate Scripturæ; in qua nunquam persona aliqua mitti ab alia dicitur, nisi quæ ab eadem procedit, ut dicitur assert. 4. excepta missione Filij secundum humanam naturam, de qua non est sermo, ut dictum. Deinde huc pertinet illud Ioann. 16. v. 28. *Credidistis quia à Deo exiui. Exiui à Patre, & veni in mundum.* Quo loco per voculam *Exiui*, significatur exitus & processio Filij æternæ à Patre; per voculam autem *Veni*, terminus ad quem, puta operatio, seu nouus existendi modus; nomine missionis itidè denotatus.

8 **I**dem probatur ex SS. Patribus. Idenim planè sentit Hilarius lib. 9. de Trinit. vbi de missione Filij, in quantum diuina persona est, agens, ait: *A Patre in hunc mundum venerat, quia à Deo exierat. Nam ut naturam suam in exitione significasse intelligeret, subiicit, se à Patre venisse; cum per id à Patre venerit, quia à Deo (per æternam generationem) exierit, exitio eius à Deo, absoluta nauitas est, quam paterni nominis professio est consecuta.* Et lib. 8. de Trinit. docet, Spiritum sanctum mitti à Filio, nihil aliud esse, quam ab illo accipere.

9 **I**tem Cyrillus lib. 12. Theauri cap. 5. ait. *Missum se Filium à Patre dicit non mutatione locorum, sed sicut calorem ab igne, vel splendorem à lumine.*

10 **I**dem significat Augustinus l. 3. cont. Maximinũ cap.